

становить цілісність, сукупність організаційних засад, норм та правил, обов'язкових для певної галузі; сукупність способів дії (метод)

Як економічна категорія система адміністрування податків і зборів – це сукупність постійних, систематичних та безперервних внутрішніх відносин між адміністраторами і підконтрольними суб'єктами, зовнішнім середовищем щодо повноти забезпечення податкових надходження до зведеного бюджету.

Література:

1. Селіванов А. О. Адміністрування податків: нові проблеми в адміністративному та фінансовому праві України / А. О. Селіванов // Право України. – 2002. – № 2. – С. 34-38.

2. Андрущенко В. Л. Фіскальне адміністрування як наука і мистецтво / В. Л. Андрущенко // Фінанси України. – 2003. – № 6. – С. 28

3. Барабанова В. В. Сучасний стан адміністрування податків / В. В. Барабанова // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції "Динаміка еволюції людського інтелекту, етико-естетичного сприйняття світу та художньої творчості" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://icp-ua.com/ru/node/1059>

4. Податковий кодекс України від 02.12.2010 року № 2755-VI, зі змінами та доповненнями від 01.04.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

5. Мельник В. М. Оподаткування: наукове обґрунтування та організація процесу: [Монографія] / Мельник В. М. – К.: Комп'ютерпрес, 2006. – С. 121.

Христина Шеремета

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: кан. екон. наук, доцент Заклекта-Берестовенко О.С.

ФІСКАЛЬНА ТА РЕГУЛЮЮЧА РОЛЬ АКЦИЗНОГО ПОДАТКУ

Специфічні акцизи є не тільки одним з найважливіших фіскальних інструментів, але й засобом регулювання соціально-економічних процесів. Роль акцизного податку визначається можливістю впливу на виробництво та споживання алкоголю, тютюну, транспортних засобів та паливо-мастильних матеріалів. Значна кількість неякісних підакцизних товарів на вітчизняному ринку та часті випадки незаконного ввезення зазначених товарів в Україну свідчать про недостатній рівень державного регулювання вітчизняного ринку зазначеної продукції. З цієї причини механізми акцизного оподаткування потребують посиленої уваги з боку науковців та актуалізують обрану тему дослідження.

Фіскальний потенціал специфічних акцизів є одним з найпотужнішим завдяки тому, що вони застосовуються переважно до товарів з низькою ціновою еластичністю попиту. Диференціюючи податкові ставки, держава отримує можливість впливу на розвиток виробництва і сфери послуг, а також здійснювати рівномірний розподіл податкового навантаження на різні соціальні верстви населення, причому у платників не формується так зване «фіскальне відчуття» не лише у порівнянні з прямими податками, а й з іншим непрямим податком – податком на додану вартість. Тобто сплата податку відбувається менш помітно для платника, оскільки відбувається шляхом включення в ціну певного виду товару [1, с. 31].

Про фіскальне значення акцизного податку свідчать обсяги його надходжень до Державного бюджету України. Так, у 2015 році обсяги надходжень акцизного податку з вироблених в Україні підакцизних товарів склали 38,8 млрд. грн., що на 8,5 млрд. грн. більше, ніж у 2014 році. Окрім того, поступлення даного платежу з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів становили 7,7 млрд. грн., а від ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) – 1,6 млрд. гривень. На надходження акцизного податку у 2015 році вплинули такі фактори, зокрема, як збільшення обсягів виробництва виноробної продукції, у т.ч. вин виноградних – на 6,9 відс.,

шампанського та вин ігристих – на 27 відсотків та скорочення у січні-листопаді 2015 року порівняно з минулим роком обсягів виробництва лікєро-горілочаної продукції – на 13,5 відс., коньяків – на 6,9 відсотків [2, с. 11-12].

Використання регулятивного потенціалу специфічних акцизів можливе шляхом врахування еластичності попиту та пропозиції товарів або групи товарів за певної економічної ситуації та, через ефективний вплив уряду на перерозподіл податкового тягаря між виробниками та покупцями, відповідно стимулюючи або стримуючи їх діяльність. Тому за допомогою зміни розміру специфічних акцизів з'являється можливість впливати на обсяги виробництва та споживання, нівелюючи вплив економічних циклів та регулюючи кон'юнктуру ринків.

Питання акцизного податку в європейських країнах є одним з найважливіших, оскільки, досить тривалий час соціальна політика країн ЄС була направлена на зменшення кількості споживання алкоголю та тютюну. Зважаючи на зазначене, впродовж багатьох років акцизний податок для даних товарних груп підвищувався і коригувався. Так, серед країн європейського континенту найбільший розмір тютюнового акцизу має Німеччина, Швеція, Великобританія.

Згідно вимог Директив ЄС, в Україні загальна сума акцизу на сигарети повинна дорівнювати щонайменше 60 % середньозваженої роздрібної ціни продажу. Водночас ця сума не може бути меншою 90 євро за 1000 сигарет, незалежно від середньозваженої роздрібної ціни продажу. Країни ЄС, котрі стягують акциз у розмірі не менше 115 євро за 1000 сигарет, можуть не дотримуватися вимоги щодо згаданих 60 % [3, С. 61]. Однак, одномоментне підвищення ставок акцизного податку загрожують зростанню обсягів нелегального виробництва та реалізації підакцизних товарів, а також – нелегального їх ввезення на територію України. Для прикладу, якщо підвищити одразу вартість сигарет, що для України становить в середньому 12,8 євро до вартості в 64 євро, то це в результаті призведе до збільшення розвитку тіньової продукції та зменшення наповнення доходної частини бюджету. Якщо ж підвищувати ставку акцизу поступово, рівень нелегального продажу буде мінімальним, оскільки не відчуватиметься сильна розбіжність в ціні [4, С. 98].

Таким чином, зважаючи на світові тенденції акцизного оподаткування, в Україні існують необхідні передумови для підвищення ставок акцизних податків на окремі товарні групи. Підвищення ставок акцизного податку на тютюнові вироби та алкогольні напої сприятиме реалізації його фіскального потенціалу завдяки збільшенню надходжень до державного бюджету. Підвищення ж цін сприятиме зменшенню попиту на дані товарні позиції та його заміщення попитом на іншу продукцію, що позитивно впливатиме на структуру сукупного попиту в країні.

Література:

1. Карпенко С. П. Фіскальний та регуляторний потенціал акцизного податку в контексті оподаткування тютюнових виробів [Електронний ресурс] / С. П. Карпенко // ScienceRise. - 2015. - № 3(3). - С. 30-35. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/texc_2015_3\(3\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/texc_2015_3(3)_7)

2. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Державної фіскальної служби України. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>

3. Кошук Т. В. Адаптація податкового законодавства України стосовно справляння акцизного податку до директив ЄС [Електронний ресурс] / Т. В. Кошук // Наукові праці НДФІ. - 2015. - Вип. 3. - С. 52-67. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi_2015_3_6

4. Даценко Г. В. Соціальний аспект впливу акцизного податку на тютюнові вироби в Україні та країнах ЄС [Електронний ресурс] / Г. В. Даценко, В. В. Ємець // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. - 2014. - № 3(2). - С. 95-100. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_3\(2\)_22](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchnu_ekon_2014_3(2)_22)